

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžso/171/2015
Identifikačné číslo spisu: 8014200431
Dátum vydania rozhodnutia: 25.10.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:8014200431.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Viliama Pohančenika v právnej veci žalobcu: M. B.?, bytom Z. republika, XX-XXX S., S. XX, právne zastúpený JUDr. Dušanom Remetom, advokátom, so sídlom Prešov, Masarykova 2, za účasti I. bytom Z. republika, XXX XX X., Y. XX, (predtým Boguslaw Jakub Bulat, s miestom podniku zahraničnej osoby v Košiciach, Južná trieda 53, IČO: 44 990 651), proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Bratislava, 29. augusta č. 8 a 10, o preskúmanie rozhodnutia žalovanej č. 7855-3/2014-BA zo dňa 29. januára 2014, o odvolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove, č. k. 13Scud/15/2014-35 zo dňa 05. júna 2015, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove z 05. júna 2015, č. k. 13Scud/15/2014-35 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej č. 7855-3/2014-BA zo dňa 29. januára 2014 z r u š u j e a vec jej v r a c i a na ďalšie konanie.

II. V časti týkajúcej sa trov konania rozsudok Krajského súdu v Prešove z 05. júna 2015, č. k. 13Scud/15/2014-35, m e n í tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi náhradu trov právneho zastúpenia v prvostupňovom konaní vo výške 106,04 eur na účet právneho zástupcu žalobcu JUDr. Dušana Remetu do tridsiatich dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

III. Žalovaná j e p o v i n á zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania, pozostávajúcu z náhrady trov právneho zastúpenia vo výške 36,36 eur na účet právneho zástupcu žalobcu JUDr. Dušana Remetu do tridsiatich dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Odôvodnenie

Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 15Scud/14/2014-29 z 25. marca 2015, rozhodnutie žalovanej č. 7855-3/2014-BA zo dňa 29. januára 2014 v spojení s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Košice číslo 705-3440192211-GC09/11-367 (57746-1/2011-KEM) zo dňa 18. augusta 2011 podľa § 250j ods. 2 písm. c) a d) O. s. p. zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie, pričom zaviazal žalovanú nahradiť žalobcovi trovy konania vo výške 432,30 eur.

Žalovaná napadnutým rozhodnutím zamietla odvolanie pribratého účastníka - zamestnávateľa (Boguslaw Jakub Bulat, s miestom podniku zahraničnej osoby v Košiciach, Južná trieda 53, IČO: 44 990 651) ako aj zamestnanca - žalobcu (M. B.a, bytom Z. republika, XX-XXX S., S. XX) a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Košice číslo 705-3440192211-GC09/11-367 (57746-1/2011-KEM) zo dňa 18. augusta 2011, ktorým pobočka rozhodla, že žalobcovi povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti (ďalej len „povinné poistenie“) od 01. apríla 2010 do 31. augusta 2010 podľa slovenskej legislatívy nevzniklo.

V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že povinnosťou organizačnej zložky žalovanej je vzhľadom na § 209 ods. 1, 2, 3, a 4 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) predovšetkým úplne a presne zistiť skutočný stav veci a za tým účelom si zaobstarať všetky potrebné podklady. Doteraz vykonané dokazovanie považoval za nedostatočné na prijatie objektívneho záveru, že žalobca na území Slovenskej republiky reálne činnosť zamestnanca nevykonával. Takýto záver označil za predčasný a zistenie skutkového stavu za nedostačujúce na posúdenie veci, pretože z obsahu spisu a ani z odôvodnení rozhodnutí nevyplýva, akým spôsobom bolo preukázané, že žalobca reálne činnosť zamestnanca na území Slovenskej republiky nevykonával. Skutočnosť, že Inšpektorátu práce sa nepodarilo skontaktovať so zamestnávateľom žalobcu nemôže byť dôvodom. Výtkol správnym orgánom, že s poukazom na § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení bolo ich povinnosťou uviesť, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bola organizačná zložka vedená pri hodnotení dôkazov a pri hodnotení právnych predpisov, na základe ktorých rozhodovala. Rozhodnutie žalovanej preto krajský súd podľa § 250 ods. 2 písm. c) a d) O.s.p. zrušil a správnym orgánom nariadil vykonať dokazovanie v takom rozsahu, aby nevznikli žiadne pochybnosti o mieste podnikania zamestnávateľa žalobcu a rovnako vykonať dokazovanie na objektívne preukázanie, či žalobca činnosť zamestnanca na území Slovenskej republiky reálne vykonával.

Proti rozsudku krajského súdu podala žalovaná v zákonnej lehote odvolanie, v ktorom namietala nesprávne právne posúdenie veci. Trvala na tom, že jej rozhodnutie bolo vydané na základe dostatočne zisteného skutkového stavu veci a po zhodnotení všetkých relevantných dôkazov. Zdôraznila, že z úradného záznamu Národného inšpektorátu práce o skutočnostiach zistených pri výkone inšpekcie práce vyplýva, že na adrese uvedenej vo výpise zo živnostenského registra, má fyzická osoba I. O. I. prenajatý byt, v ktorom sa nachádza len výnimočne. Aj za predpokladu, že by zamestnanci vykonávali činnosť, je nevyhnutné, aby sa v registrovanom sídle zamestnávateľa uskutočňovali také rozhodovacie právomoci, na základe ktorých by dochádzalo k reálnemu výkonu činnosti zamestnancov. V sídle zamestnávateľa by sa mali uskutočňovať stretnutia zamestnávateľa so zamestnancami, uzatvárať zmluvy s klientmi, ukladať účtovné doklady, viesť mzdová evidencia a prideľovať práce zamestnancom. Na účely preukázania reálneho výkonu činnosti zamestnancov nepovažovala za dostatočné formálne deklarovanie podnikania pracovnými zmluvami a obchodnými zmluvami. Vyjadrila podozrenie z obchádzania právnych predpisov Poľskej republiky, keď poukázala na pomer dohodnutej odmeny a počet mesačne odpracovaných hodín ako aj na cestovné výdavky, ktoré majú títo zamestnanci, nakoľko individuálne dochádzajú z Poľskej republiky do Slovenskej republiky. Podľa jej názoru je predpoklad, že výdavky významným spôsobom presahujú príjmy zamestnancov zaručených v pracovných zmluvách, a preto sa jej javí táto činnosť, na ktorú bola upozornená podnetmi poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia (Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Varsava - ďalej len „ZUS Varsava“), ako neefektívna a nerentabilná. Argumentovala, že dôkazné bremeno je aj na žalobcovi a túto povinnosť, vyplývajúcu mu z vykonávacieho nariadenia, si riadne nespĺnil. Poukázala na svoj list z 10. decembra 2013, ktorým akceptovala návrh poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS na uzatvorenie spoločnej dohody v súlade s článkom 16 (4) vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorej bolo aj žalobcovi určené poľské zákonodarstvo s konečnou platnosťou. Mala za to, že pri vydaní napadnutého rozhodnutia hodnotila všetky dôkazy samostatne a následne aj vo vzájomnej súvislosti a postupovala v súlade s nariadeniami Európskej únie. Skutkový a právny stav považuje za dostatočne zistený a preukázaný. Krajský súd podľa jej názoru vec nesprávne právne posúdil a preto navrhla napadnutý rozsudok krajského súdu zmeniť a žalobu zamietnuť.

Žalobca vo svojom vyjadrení k odvolaniu žalovanej označil odvolanie žalobkyne za nedôvodné. Zároveň

si uplatnil náhradu trov odvolacieho konania vo výške 148,22 eur.

Dňa 01. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S. s. p.“).

Podľa § 492 ods. 2 S. s. p., odvolacie konanie podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Keďže v prejednávanej veci začalo odvolacie konanie pred nadobudnutím účinnosti Správneho súdneho poriadku, odvolací súd ďalej konal podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 O. s. p. preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, v súlade s § 214 ods. 2 O.s.p. bez pojednávania, a dospel jednomyselne k záveru, že je potrebné ho zmeniť tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

Podľa § 244 ods. 1 O. s. p., v správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy.

Podľa § 246c ods. 1 O. s. p., pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti.

Predmetom preskúmania v danej právnej veci je rozhodnutie žalovanej, ktorým zamietla odvolanie žalobcu a príbratého účastníka a potvrdila rozhodnutie pobočky v Košiciach, ktorým táto rozhodla, že žalobcovi povinné poistenie ako zamestnancovi od 01. apríla 2010 do 31. augusta 2010 podľa slovenskej legislatívy nevzniklo.

Odvolací súd v zhode s názorom krajského súdu dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie žalovanej je potrebné zrušiť.

Po preštudovaní predloženého spisového materiálu, vrátane administratívneho spisu žalovanej, odvolací súd konštatuje, že právny záver žalovanej o potrebe vydania rozhodnutia o neexistencii povinného poistenia žalobcu podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod prvý zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v období od 01. apríla 2010 do 31. augusta 2010, je mylný.

Žalovaná sa vo svojom rozhodnutí zaoberala predovšetkým posudzovaním tých právnych otázok, ktorých zodpovedanie je rozhodné nie pri neexistencii (vzniku a zániku) povinného poistenia podľa slovenskej legislatívy, ale vyhodnocovaním kritérií rozhodných pre určenie uplatniteľnej legislatívy v zmysle koordinačného nariadenia, ktorá právomoc jej s poukazom na čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia nepatrí.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia - „vykonávacie nariadenie“ v čl. 16 upravuje procesný postup pri určení príslušnej legislatívy v zmysle rozhodujúcich ustanovení základného nariadenia. Práve tento článok prenecháva kompetenciu určiť príslušnú legislatívu organizácii v mieste bydliska osoby vykonávajúcej činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch.

Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby (pri porovnaní jazykových znení nariadenia: institution of the place of residence, instituce místa bydliště, der Träger des Wohnorts), ktorá má podliehať čl. 13

základného nariadenia. V prejednávanej veci nebolo sporné, že žalobca má bydlisko v Poľskej republike, a teda na určenie uplatniteľnej legislatívy pre žalobcu je príslušná poľská inštitúcia ZUS. Skutočnosť, či k takémuto určeniu v danom konkrétnom prípade došlo, nie je z administratívneho spisu zrejmé.

Pokiaľ žalovaná v odvolaní poukazovala na to, že akceptovala návrh poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS zo dňa 10. októbra 2013 na uzatvorenie spoločnej dohody v súlade s článkom 16 (4) vykonávacieho nariadenia s tým, že žalobcovi bolo určené poľské zákonodarstvo s konečnou platnosťou, odvolací súd na tento argument prihliadnuť nemohol. Písomnosť, na ktorú žalovaná poukazuje, totižto atribúty určenia uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k žalobcovi na to príslušnou inštitúciou nespĺňa a to jednak pre svoju úplne všeobecnú formuláciu, nejednoznačnosť a neurčitosť tak vo vzťahu k subjektom, na ktoré by sa mala potenciálne vzťahovať ako aj vo vzťahu k neohraničenému časovému obdobiu, počas ktorého by sa mala poľská legislatíva pre tieto subjekty považovať za definitívne určenú. Z predloženého administratívneho spisu preto nemožno bez ďalších pochybností vyvodiť, či príslušná poľská inštitúcia uplatniteľnú legislatívu práve vo vzťahu k žalobcovi určila a ak áno, tak ktorú a na aké konkrétne obdobie. Z tohto dôvodu odvolací súd argument žalovanej, že dohoda o uplatniteľnej legislatíve nemusí mať písomnú formu, za relevantný považovať nemohol a dospel k záveru, že otázka uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k pánovi M. nebola vyriešená s konečnou platnosťou, hoci ide o otázku predbežnú a pre ďalší procesný postup správneho orgánu rozhodnú. Žalovaná sa preto mylne domnieva, že nakoľko žalobca podlieha poľskému zákonodarstvu, jej postup pri rozhodovaní v predmetnej veci bol správny.

Keďže práva a povinnosti zakladajú, menia a rušia len vykonateľné a - v zásade právoplatné rozhodnutia, pre konanie žalovanej bolo potrebné vyžiadať od poľskej inštitúcie odpis rozhodnutia o určení uplatniteľnej legislatívy s vyznačenou právoplatnosťou a vykonateľnosťou. Pokiaľ totiž žalovaná nenamietla rozhodnutie o predbežnom určení poľskej legislatívy a toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť, existencia takého rozhodnutia mala mať zásadné dôsledky aj na postup žalovanej. Po takomto určení aplikovateľnej legislatívy, ak sa stalo definitívnym, totiž Sociálna poisťovňa nemá vôbec právomoc konať a rozhodovať, čo je skutočnosť vyplývajúca jednak z účelu nariadení ako aj zo slovenského právneho poriadku.

Neušlo tiež pozornosti odvolacieho súdu, že žalovaná v záhlaví napadnutého rozhodnutia z 29. januára 2014 označila zamestnávateľa žalobcu ako podnikateľský subjekt obchodným menom, identifikačným číslom a adresou miesta činnosti podniku zahraničnej osoby napriek tomu, že v čase vydania jej rozhodnutia pán I. O. I. svoju podnikateľskú činnosť vo všetkých predmetoch podnikania ukončil, a to ešte ku dňu 23. júna 2012, pričom uvedená skutočnosť vyplýva aj z priloženého administratívneho spisu žalovanej.

Preto bude nevyhnutné, aby v ďalšom konaní príslušný správny orgán po tom, čo ustáli, ktoré konkrétne skutočnosti sú v danej právnej veci vôbec sporné, svoj ďalší procesný postup zvolil tak, aby zodpovedal náležite zistenému skutkovému stavu, ktorý bude zároveň korešpondovať obsahu administratívneho spisu. V uvedenom kontexte vyhodnotí prioritne otázku svojej právomoci konať a rozhodovať. Svoj administratívny spis bude viesť riadnym spôsobom; odvolací súd zdôrazňuje, že pod označením spis žalovaného správneho orgánu podľa § 250d ods. 1 O. s. p. sa rozumie úplný, žurnalizovaný a originálny spisový materiál správneho orgánu v danej veci, vrátane originálu dokladov o doručení rozhodnutí (R 66/1998).

Vzhľadom na vyššie uvedené a s ohľadom na zachovanie rýchlosti a efektívnosti konania, najvyšší súd rozsudok krajského súdu zmenil tak, že zrušil iba rozhodnutie žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

O náhrade trov celého konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 246c ods. 1 v spojení s § 224 ods. 2

a § 250k ods. 1 O.s.p. tak, že úspešnému žalobcovi priznal náhradu trov konania za úkony, ktoré účelne vynaložil na uplatnenie práva.

Podľa § 250k ods. 1 veta prvá a tretia O. s. p. ak mal žalobca úspech celkom alebo sčasti, súd mu proti žalovanému prizná právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu trov konania a môže tiež rozhodnúť, že sa náhrada trov celkom alebo sčasti neprizná, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa.

Odvolačný súd ako účelne vyhodnotil v prvostupňovom konaní nasledovné úkony právnej služby poskytnuté úspešnému žalobcovi v 2. rade:

- prevzatie a príprava zastúpenia (r. 2014).....134 eur (§ 11 ods. 4 v spojení s § 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“)
- režijný paušál.....8,04 eur
- podanie žaloby (v r. 2014).....134 eur (§ 11 ods. 4 v spojení s § 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky)
- režijný paušál..... 8,04 eur
- účasť na pojednávaní dňa 05.06.2015..... 139,83 eur (§ 11 ods. 4 v spojení s § 13a ods. 1 písm. d) vyhlášky)
- režijný paušál..... 8,39 eur, spolu 432,30 eur.

V odvolacom konaní boli dôvodne realizované nasledovné úkony právnej služby:

- vyjadrenie k odvolaniu (v r. 2015)..... 139,83 eur (§ 11 ods. 4 v spojení s § 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky)
- režijný paušál..... 8,39 eur, spolu 148,22 eur.

Odvolačný súd však považoval za vhodné využitie možnosti, ktorú mu poskytla tretia veta § 250k ods. 1 O.s.p., pričom za dôvody hodné osobitného zreteľa považoval najmä skutočnosť, že v prejednávanej veci ide o jedno z opakujúcich sa konaní (ďalšie napr. 9Sžso/93/2015, 9Sžso/92/2015, 9Sžso/113/2015, 9Sžso/170/2015, 9Sžso/144/2015, 9Sžso/88/2015, 9Sžso/185/2015, 9Sžso/96/2015), ktoré sú skutkovo veľmi obdobné s totožnou právnou otázkou, týkajúcou sa uplatnenia práv žalobcov v predchádzajúcom správnom konaní. Tomu zodpovedali aj jednotlivé podania úspešných žalobcov, čo do rozsahu aj ich obsahu vrátane ich vyjadrení. Na druhej strane pri svojom rozhodovaní o výške náhrady trov odvolacieho konania prihliadol aj na povinnosť právneho zástupcu riadne plniť procesné povinnosti žalobcu, a to najmä pri dodržiavaní lehôt a pokynov konajúcich súdov.

Po zvážení oboch uvedených hľadísk znížil Najvyšší súd Slovenskej republiky žalobcovi požadovanú náhradu trov konania v časti odmeny advokáta na jednu pätinu. Z celkovej sumy odmeny v prvostupňovom konaní (407,83 eur), tak priznal odmenu advokáta v sume 81,57 eur a z celkovej sumy odmeny v odvolacom konaní (139,83 eur) priznal odmenu advokáta v sume 27,97 eur. Režijný paušál v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. však v prvostupňovom (24,47 eur) a aj v odvolacom konaní (8,39 eur) priznal v plnej výške. Úspešnému žalobcovi tak priznal náhradu trov v konaní pred prvostupňovým súdom vo výške 106,04 eur a v odvolacom konaní vo výške 36,36 eur.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.